

**A PECSENYELIBA TERMELÉS NATURÁLIS ÉS ÖKONÓMIAI
HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA ADOTT TELEP PÉLDÁJÁN KERESZTÜL
EXAMINATION OF PHYSICAL AND ECONOMIC EFFICIENCY OF BROILER GEESE
PRODUCTION IN THE EXAMPLE OF A GIVEN FARM**

Molnár Szilvia¹, Szöllösi László²

¹doktorjelölt,²egyetemi docens

^{1,2} Gazdaságtudományi Kar, Debreceni Egyetem

E-mail: ¹molnar.szilvia@econ.unideb.hu, ²szollosi.laszlo@econ.unideb.hu

Összefoglalás

A tanulmány célja a pecsenyeliba hizlalás termelési paramétereinek, illetve költség- és jövedelemviszonyainak vizsgálata esettanulmányi jelleggel adott telep példáján keresztül. A begyűjtött adatokat leíró statisztikai módszerek segítségével dolgoztuk fel, majd modellkalkuláción keresztül vizsgáltuk az értékesítési ár, a takarmányár és a legfontosabb termelési paraméterek változásának önköltségre és fajlagos jövedelemre gyakorolt hatását, amelyeket keresztábrákban foglaltunk össze.

Abstract

The objective of this study is to examine the production parameters and economic situation of broiler goose fattening in a case study through the example of a given farm. The collected data processed by descriptive statistical methods, then the effects on average cost and profit of the change in sales price, feed price and main production parameters were analysed using model calculation. Results were presented in cross tables.

Kulcsszavak: pecsenyeliba, természetes hatékonyság, termelési költség, jövedelem, keresztábra

JEL besorolás: M11, Q12, Q13

LCC: S560-571.5, SF111-113, SF481-507

Bevezetés

A magyar baromfiágazat nemzetgazdasági szinten kiemelt jelentőségű. Az AVEC (2017) adatai alapján a vertikum önellátottsági szintje kimagasló (140%), EU-s szinten Lengyelország (158%) után a második helyet foglalja el, s ezáltal az ágazatot exportorientáltság jellemzi. A különböző szakágazatok közül a kacsá és a liba esetében az árbevétel mintegy 55-57%-a származik exportból (Csorbai, 2015).

A FAO (2017) által közölt adatok szerint a világ libahús exportja 2003 és 2013 között mintegy 8%-kal 48,2 ezer tonnáról 52,2 ezer tonnára növekedett, melyből Magyarország 35,7%-kal (18,7 ezer tonna) részesedett. A magyar libahúskivitel azonban az adott időszak alatt 7,4%-kal esett vissza. Ezzel szemben Lengyelország jelentős mértékben tudta növelni libahústermelését (100%) és exportját is (113,4%), ezáltal egyre nagyobb versenytársat jelent a magyar termelők számára. A magyarországi lúdállomány 2016 júniusában 3,4 millió egyed volt, mely mintegy 13%-kal (400 ezer) több mint az előző év azonos időszakában. Azonban a madárinfluenza következtében az állomány 2017 júniusára 759 ezer darabbal, mintegy 29%-kal esett vissza (2,8 millió darab) (KSH, 2016; 2017/a). 2016-ban mintegy 5,6 millió darab libát vágta hazánkban, amely az előző évhez képest 19,3%-kal volt magasabb (Fekete, 2017).

A lúdágazatban különböző hasznosítási irányokat különböztethetünk meg (pecsenyeliba, húsliba, zabos liba, hízott vagy májliba), melyek termékei évtizedek óta keresettek a nemzetközi piacokon, hiszen a vertikum szereplői nemzetközileg elismert, magas hozzáadott értéket képviselő termékeket állítanak elő (Bogenfürst, 2008; Kozák, 2014). Ennek ellenére az ágazat szereplőinek számos kihívással kell szembenéznie. Miután a lúdtermékek kereslete jelentős mértékben függ a fogyasztói szokásoktól, s jellemzően szezonálisan keresik a fogyasztók (Avar, 2014), így csak kis volumenben értékesíthető. Emellett miután az árakat a kereslet és a kínálat határozza meg, a tevékenység jövedelme részben attól függ, hogy a termelők milyen áron tudják értékesíteni a termékeiket (Kállay, 2015).

Az Agárgazdasági Kutató Intézet (AKI) tesztüzemi adatai alapján megállapítható, hogy bár a libahizlalás nyereséges volt 2010 és 2015 között, a tevékenység jövedelemtermelő képessége jelentős mértékben ingadozott az egyes években (Béládi – Kertész, 2012; Béládi et al., 2017). A realizálható jövedelem alakulását nagymértékben befolyásolja a termelési költségek alakulása, melyre főként a takarmányárak volatilitása van hatással (Avar, 2014). A libahizlalás költség- és jövedelemviszonyait mutatja be az 1. táblázat 2013 és 2015 között a magyarországi meghatározó ártermelő gazdaságok átlagában. Az adott időszak alatt egy kilogramm libahús előállítása átlagosan 477,9 forintba került, melynek meghatározó részét a takarmány (49%) és egyéb alapanyagok (napos állat, alomanyag) (31%) költsége teszi ki. Az egyéb közvetlen változó, a személyi jellegű és az egyéb költségek a termelési költség 5%-át, míg az állategészségügyi költség és a befektetett eszközök értékcsökkenési leírása 2-3%-át teszi ki. A termelési érték a három évben átlagosan 585,3 Ft/kg volt, melyben az árbevétel mellett a támogatás is megjelenik, mint egyéb bevétel. A tevékenység jövedelme átlagosan 107,4 Ft/kg volt, melynek értéke a vizsgált időszak során folyamatosan csökkent, aminek oka az értékesítési ár változásában keresendő. A költségarányos jövedelmezőség átlagosan 22,3% volt, ami azt mutatja, hogy a vizsgált időszakban a libahizlalás gazdasági eredményei kedvezőek voltak.

1. táblázat: A libahizlalás költség- és jövedelemviszonyai a magyarországi meghatározó ártermelő gazdaságok átlagában (2013-2015)

Me.: Ft/kg

Megnevezés	2013	2014	2015	Átlag (2013-2015)
Alapanyagköltség	136,2	154,3	147,8	146,1
Takarmányköltség	269,7	209,6	225,2	234,8
Állategészségügyi költség	13,9	15,8	18,3	16,0
Egyéb közvetlen változó költség	24,5	23,5	18,1	22,0
Személyi jellegű költség	37,2	20,4	20,1	25,9
Eszközök értékcsökkenési leírása	6,5	6,0	13,1	8,6
Egyéb költségek	27,9	22,7	22,6	24,4
Termelési költségek összesen	516,2	452,3	465,2	477,9
Termelési érték	655,4	574,5	525,9	585,3
Nettó jövedelem	139,2	122,2	60,7	107,4
Költségarányos jövedelmezőség (%)	27,0	27,0	13,0	22,3

Forrás: Béládi et al., 2017

Az AKI országos adatbázisa azonban nem tesz különbséget a különböző hasznosítási irányok között, így a bemutatott adatok a libahizlalásra csak általánosságban jellemzőek. Éppen ezért, a tanulmány célja a pecsenyeliba hizlalás termelési paramétereinek, költség- és jövedelemviszonyainak, valamint a legfontosabb ökonómiai és termelési paraméterekben

bekövetkező változások különböző gazdasági mutatókra gyakorolt hatásának vizsgálata esettanulmányi jelleggel, adott magyarországi telep példáján keresztül.

Anyag és módszer

A vizsgálat során primer és szekunder adatgyűjtést egyaránt végeztünk. A szükséges adatok egy részét ágazati szakanyagokból, szakcikkekben és hazai adatbázisokból gyűjtöttük be. A primer adatgyűjtés során egy hazai, víziszárnyas termelésben meghatározó vállalkozás adott telepének 7 rotáció elő- és utónevelésére vonatkozó adatait gyűjtöttük be a 2014 és 2016 közötti időszakokra vonatkozóan. Így a kapott eredmények a vizsgált telepre vonatkoznak, azonban bizonyos kérdésekben általánosíthatók. Az adatgyűjtés során különböző technológiai és ökonómiai adatok begyűjtésére került sor, majd a termelési paraméterekből származtatott, a baromfiágazatra jellemző természetes hatékonysági mutatókat képeztünk. A primer adatok (technológiai paraméterek, ökonómiai alapadatok) és a származtatott mutatók feldolgozását leíró statisztikai módszerekkel végeztük. A származtatott mutatókat rotációnként, majd a teljes időszak átlagában határoztuk meg. Vizsgáltuk továbbá az értékesítési/felvásárlási ár, a takarmányár és a legfontosabb termelési paraméterek (fajlagos takarmányfelhasználás, értékesítéskori átlagsúly) változásának hatását a különböző gazdasági mutatókra. Az ehhez szükséges modellkalkulációban független változónak tekintettük a liba felvásárlási árát, az értékesítéskori átlagsúlyt, valamint a fajlagos takarmányfelhasználást és a takarmány árát. A vizsgálatban állandó költségeknek tekintettük azokat a fajlagos költségtételeket, melyek az előzőekben ismertetett tényezőktől függetlenek (energia, állatgyógyszer költsége, igénybevett szolgáltatások, egyéb költségek, személyi jellegű költség, értékcsökkenési leírás, segédüzemági költségek és általános költségek). Ezt követően a tevékenység legfőbb gazdasági mutatóit (fajlagos jövedelem, önköltség), mint függő változókat vizsgáltuk, s az eredmények szemléltetéséhez keresztábrákat készítettünk.

Eredmények és azok értékelése

A vizsgált telepen az adott időszakban 6, egyenként 1000 m² alapterületű istállóban folyt a termelés. A napos libákat magasabb telepítési sűrűség mellett két előnevelő istállóba telepítették, majd két-három hét elteltével négy utónevelő istállóba helyezték át őket. Az épületekhez egyenként mintegy 1000 m² alapterületű kifutó is tartozik. Az istállók közel 30 éve épültek, azonban az évek során felújították azokat, s légbefejtő ablakok, valamint szellőztető rendszer került kiépítésre. Az etetést egysoros tányéros etetőkkal, az itatást pedig csepegtető itatókkal, automata rendszerben oldják meg. A vizsgált időszakban az alkalmazott fajta a Golden Goose White volt. A húshasznosítású lúdfajták és hibridek között hazánkban – a Lippitsch és a Hortobágyi fehér lúd mellett – ez az egyik legelterjedtebb genotípus az elmúlt évek alapján (Kozák – Szász, 2016). A fajta magyarországi üzemi teljesítményvizsgálata (Spitzmüller – Meleg, 2014) során kétfázisú (zárt, majd kifutós, intenzív mélyalmos rendszer) nevelés mellett az előnevelésben 8-10 db/m², míg az utónevelés esetében 3-4 db/m² telepítési sűrűséget alkalmaztak. A nevelési időszak (63 nap) végén, egyes ivarban átlagosan 5,49 kg/db élősúlyt, 2,52 kg/kg fajlagos takarmányfelhasználást, valamint 3,67%-os elhullást dokumentáltak.

A 2. táblázatban a termelési mutatók telepre jellemző alakulását foglaltuk össze. A rotációnkénti adatok közlése – az adatszolgáltató kérésének megfelelően – nem állt módunkban, ezért az egyes mutatók esetében a vizsgált rotációk átlagadatait és azok szélsőértékeit (amelyek egymástól függetlenek, nem egy adott rotációt jellemeznek) tüntettük fel. A telepítési sűrűség az elő- és utónevelés során eltérően alakul. A naposkori telepítési sűrűség az adott időszakban, egyes ivarban átlagosan 10,1 db/m² volt, mely az egyes rotációk

esetében 8,0 és 12,9 db/m² között változott. Ez az érték közel megegyezik a teljesítményvizsgálatban (Spitzmüller – Meleg, 2014) alkalmazottal. Az utónevelés során alkalmazott állománysűrűség a telepen 3,8 és 4,2 db/m² között alakult, átlagosan 4,0 madarat telepítettek egy négyzetméterre, a kísérleti adatokban bemutatotthoz hasonlóan.

2. táblázat: A pecsenyeliba hizlalás természetes hatékonysági mutatói (2014-2016)

Megnevezés	Me.	Átlag	Min. ¹	Max. ¹
Telepítési sűrűség az előnevelésben ²	db/m ²	10,1	8,0	12,9
Telepítési sűrűség az utónevelésben ³	db/m ²	4,0	3,8	4,2
Nevelési idő	nap	62,9	62,0	64,0
Értékesítéskori átlagsúly	kg/db	5,1	4,9	5,4
Átlagos napi súlygyarapodás	g/nap	81,9	76,2	86,8
Fajlagos takarmányfelhasználás	kg/kg	3,0	2,8	3,0
Elhullás az előnevelés során	%	4,1	2,32	5,46
Elhullás az utónevelés során	%	4,3	2,53	6,83

¹Nem egy adott rotációra vonatkozó, összetartozó adatok. Az adott termelési mutató szélsőértékei a vizsgált rotációkban.

²Előnevelő istállófelület: 2 000 m²

³Utónevelő istállófelület: 4 000 m²

Forrás: saját számítás

A telep esetében a nevelési idő átlagosan 62,9 nap volt, mely azonos a teljesítményvizsgálat során alkalmazottal (63 nap). Az elhullás az előnevelés alatt 4,1%, míg az utónevelésben 4,3% volt a vizsgált időszakban, s mindkét fázisban nagy a mutató mintaterjedelme, melyet az egyes esetekben tapasztalt kiugró értékek okoznak. Az elhullás mértéke jelentősen magasabb, mint a kísérleti adatokban (Spitzmüller – Meleg, 2014) bemutatottak. A telepen a fajlagos takarmányfelhasználás 2,8 és 3,0 kg/kg között alakult, átlagosan 3,0 kg/kg volt. Ennek értéke csaknem 0,5 kilogrammal rosszabb, mint a teljesítményvizsgálat során dokumentált érték (2,52 kg/kg). A vizsgált időszakban átlagosan 5,1 kg/db átlagsúllyal értékesítették a pecsenyelibákat, azonban ennek értéke az egyes rotációk esetében 4,9 és 5,4 kg/db között változott, ennek oka az évszakok és a vágóhíd igényeinek változása.

A 3. táblázat a vizsgált telep átlagos, fajlagos költség- és jövedelemviszonyait mutatja be. A pecsenyeliba előállításának költsége a vizsgált telep esetében átlagosan 443 Ft/kg volt, s a legjobb esetben 424,5 Ft/kg, míg a legrosszabb esetben is csak 461,1 Ft/kg volt. A termelési költségek legnagyobb részét (87-91%-át) az anyagjellegű költségek teszik ki, melyet a napos állat (29-31%) és a takarmány költsége (53-59%) határoz meg. A vizsgált időszakban 73,27 és 78,08 Ft/kg között (átlagosan 76,05 Ft/kg) alakult a felhasznált takarmányok átlagára. Az energia, az állatgyógyszer, az igénybevett szolgáltatások, az alomanyag, valamint az egyéb anyagjellegű költségek kevésbé meghatározó költségtételek, arányuk az anyagjellegű költségeken belül mindössze 2-4%. Az alomanyag költségét jellemzően a telepített napos állat mennyisége és az időjárás változásai határozzák meg, melyek jelentős mértékben befolyásolják a felhasznált, alomanyagként alkalmazott szalma mennyiségét. A személyi jellegű költségek a termelési költségnek átlagosan 5%-át, míg az értékcsökkenési leírás 4%-át teszi ki. A segédüzemági és az általános költségek (biztosítási, hatósági díjak és igazgatási költségek stb.) aránya elenyésző, jellemzően 1% volt.

3. táblázat: A pecsenyeliba előállítás költség- és jövedelemviszonyai a vizsgált telep esetében (2014-2016)

Me.: Ft/kg

Megnevezés	Átlag	Min. ¹	Max. ¹
Anyagjellegű költségek	395,3	384,1	405,4
<i>Napos állat</i>	<i>117,6</i>	<i>111,4</i>	<i>122,1</i>
<i>Takarmány</i>	<i>221,9</i>	<i>206,6</i>	<i>236,1</i>
<i>Energia</i>	<i>13,6</i>	<i>10,1</i>	<i>19,3</i>
<i>Alomanyag</i>	<i>14,6</i>	<i>10,3</i>	<i>19,7</i>
<i>Állatgyógyszer</i>	<i>7,8</i>	<i>5,0</i>	<i>11,4</i>
<i>Igénybevett szolgáltatások²</i>	<i>12,3</i>	<i>7,9</i>	<i>15,6</i>
<i>Egyéb³</i>	<i>7,4</i>	<i>6,7</i>	<i>8,2</i>
Személyi jellegű költségek	23,1	21,4	24,3
Értékcsökkenési leírás	16,2	10,0	24,9
Segédüzemági költség	3,9	1,2	6,5
Általános költségek	4,5	3,2	5,8
Termelési költségek összesen	443,0	424,5	461,1
Értékesítési ár	542,9	530,0	550,0
Nettó jövedelem	99,9	73,9	125,5
Költségarányos jövedelmezőség (%)	22,7	16,0	29,6

¹Az egyes értékek nem adhatóak össze, nem egy adott rotációra vonatkozó, összetartozó adatok. Az adott mutató szélsőértékei a vizsgált rotációkban..

²állategészségügyi- és állattenyésztési szolgáltatások, hulladékmegsemmisítés, szállítás, rakodás költsége, egyéb igénybe vett szolgáltatások stb.

³alkatrészek, javítás és karbantartás, munkaruha, tisztítószeres stb.

Forrás: saját számítás

A pecsenyeliba értékesítési/felvásárlási ára a vállalkozás esetében 530 és 550 Ft/kg között változott a vizsgált időszakban, átlagosan 542,9 Ft/kg volt. Ennek alakulása követi az országos átlagok tendenciáját, azonban a meghatározó árutermelő gazdaságok esetében 2013 és 2015 között alkalmazott értékesítési átlagától (Béládi et al., 2017) 11 forinttal, míg a KSH (2017/b) által közölt, 2014 és 2016 közötti felvásárlási ártól mintegy 12 forinttal marad el. A vállalkozás esetében alkalmazott értékesítési ár mellett a tevékenység jövedelme átlagosan mintegy 100 Ft/kg volt, mely a legjobb esetben 125 Ft/kg volt, s a legrosszabb esetben is csaknem 74 Ft/kg. Ez alapján megállapítható, hogy a vizsgált időszakban a pecsenyeliba hizlalás költségarányos jövedelmezősége átlagosan 22,7% volt, tehát a tevékenység jövedelmező volt, azonban az értékesítési árak változása miatt annak mértéke csökkent.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a telep esetében a termelési költségek átlagosan 7%-kal kedvezőbbek, mint a meghatározó árutermelő gazdaságok országos átlagában (1. táblázat), az értékesítési ár azonban 11 forinttal elmarad az országos átlagtól. Emellett a tevékenység költségarányos jövedelmezősége közel azonos.

Ezt követően modellkalkuláció segítségével megvizsgáltuk, hogy az értékesítési/felvásárlási ár, a takarmányár és a legfontosabb termelési paraméterek (fajlagos takarmányfelhasználás, értékesítéskori átlagsúly) változása hogyan hat az önköltségre és a fajlagos jövedelemre. A modellkalkuláció alapadatait szemlélteti a 4. táblázat, melynek értékei (natúrális hatékonysági mutatók, input-output árak és rotáció szintű költségadatok, mint fix költségek) a vállalkozás vizsgált időszakának átlagadatai.

4. táblázat: A modellkalkuláció alapadatai

Megnevezés	Mértékegység	Érték
Telepített állománylétszám	db	10 100
Elhullás	%	8,2
Fajlagos takarmányfelhasználás	kg/kg	2,96
Értékesítéskori átlagsúly	kg/db	5,15
Értékesítési ár	Ft/kg	542,9
Takarmány ára	Ft/kg	76,05
Napos állat ára	Ft/db	557,5
Villamos energia költsége	ezer Ft/rotáció	361,7
Gázenergia költsége	ezer Ft/rotáció	336,2
Alomanyag költsége	ezer Ft/rotáció	729,5
Állatgyógyszer költsége	ezer Ft/rotáció	359,1
Igénybevett szolgáltatások	ezer Ft/rotáció	610,7
Egyéb költségek	ezer Ft/rotáció	352,5
Személyi jellegű költségek	ezer Ft/rotáció	1 119,8
Értékcsökkenési leírás	ezer Ft/rotáció	860,2
Segédüzemági költségek	ezer Ft/rotáció	215,2
Általános költségek	ezer Ft/rotáció	216,8

Forrás: saját számítás

Megvizsgáltuk, hogy a liba értékesítési árának és a takarmány árának különböző kombinációja mellett (*ceteris paribus*, minden más tényező változatlan) hogyan alakul a tevékenység jövedelme (5. táblázat). Az előzőekben ismertetett adatok szerint a vizsgált időszak 76,05 Ft/kg átlagos takarmányára és 542,9 Ft/kg átlagos értékesítési ára mellett mintegy 100 Ft/kg jövedelem volt realizálható. Amennyiben az értékesítési ár 480 forintra csökken, abban az esetben a 90 Ft/kg takarmányár mellett már veszteséges a termelés. Ilyen értékesítési ár mellett a kritikus takarmányár 85,8 Ft/kg. 520 Ft/kg értékesítés ár esetében a 99,3 Ft/kg feletti takarmányár mellett szintén veszteséget realizálhat a termelő. A legmagasabb takarmányárak mellett 522 Ft/kg feletti értékesítési árra van szükség ahhoz, hogy a tevékenység jövedelmező legyen. Megállapítható továbbá, hogy adott értékesítési ár mellett, a takarmányár 1 forintra történő növekedése mintegy 3 forintra növeli önköltséget és azon keresztül csökkenti a fajlagos jövedelem értékét.

5. táblázat: A fajlagos jövedelem alakulása az értékesítési ár és a takarmányár függvényében

Fajlagos jövedelem (Ft/kg)		Értékesítési ár (Ft/kg)									
		480	495	505	520	535	550	565	570	585	590
Takarmányár (Ft/kg)	60	76	91	101	116	131	146	161	166	181	186
	65	62	77	87	102	117	132	147	152	167	172
	70	47	62	72	87	102	117	132	137	152	157
	75	32	47	57	72	87	102	117	122	137	142
	80	17	32	42	57	72	87	102	107	122	127
	85	2	17	27	42	57	72	87	92	107	112
	90	-12	3	13	28	43	58	73	78	93	98
	95	-27	-12	-2	13	28	43	58	63	78	83
	100	-42	-27	-17	-2	13	28	43	48	63	68

Forrás: saját számítás

6. táblázat: A önköltség alakulása az értékesítéskori átlagsúly és a fajlagos takarmányfelhasználás függvényében

Önköltség (Ft/kg)		Értékesítéskori átlagsúly (kg/db)										
		4,6	4,7	4,8	4,9	5,0	5,1	5,2	5,3	5,4	5,5	5,6
Fajlagos takarmányfelhasználás (kg/kg)	2,5	443	438	433	428	423	418	414	410	406	402	398
	2,6	451	445	440	435	431	426	422	417	413	409	406
	2,7	458	453	448	443	438	434	429	425	421	417	413
	2,8	466	461	455	450	446	441	437	433	428	425	421
	2,9	474	468	463	458	453	449	444	440	436	432	428
	3,0	481	476	471	466	461	456	452	448	444	440	436
	3,1	489	483	478	473	469	464	460	455	451	447	444
	3,2	496	491	486	481	476	472	467	463	459	455	451

Forrás: saját számítás

7. táblázat: A fajlagos jövedelem alakulása az értékesítéskori átlagsúly és a fajlagos takarmányfelhasználás függvényében

Fajlagos jövedelem (Ft/kg)		Értékesítéskori átlagsúly (kg/db)										
		4,6	4,7	4,8	4,9	5,0	5,1	5,2	5,3	5,4	5,5	5,6
Fajlagos takarmányfelhasználás (kg/kg)	2,5	100	105	110	115	120	125	129	133	137	141	145
	2,6	92	98	103	108	112	117	121	126	130	134	137
	2,7	85	90	95	100	105	109	114	118	122	126	130
	2,8	77	82	87	92	97	102	106	110	114	118	122
	2,9	69	75	80	85	90	94	99	103	107	111	114
	3,0	62	67	72	77	82	87	91	95	99	103	107
	3,1	54	59	65	70	74	79	83	88	92	96	99
	3,2	46	52	57	62	67	71	76	80	84	88	92

Forrás: saját számítás

A fajlagos takarmányfelhasználás és az értékesítéskori átlagsúly különböző kombinációi mellett az önköltség eltérően alakul, így a termelési paraméterek változása jelentős mértékben befolyásolja a tevékenység realizálható jövedelmét is. A vállalkozás vizsgált rotációinak átlagadatai szerint 2,96 kg/kg fajlagos takarmányfelhasználás és az azzal előállított 5,15 kg/db átlagsúly mellett 443 Ft/kg önköltség és 100 Ft/kg nettó jövedelem volt tapasztalható. A modellkalkuláció alapján megállapíthatjuk, hogy adott értékesítéskori átlagsúly mellett a fajlagos takarmányfelhasználás értékének 0,1 kilogrammal történő javítása (ceteris paribus) 7,6 forinttal csökkenti az önköltséget és emeli az egy kilogrammra jutó jövedelmet (6-7. táblázat). Ezzel szemben az átlagsúly emelkedésével (ceteris paribus) – folyamatosan csökkenő mértékben – csökkenthető az önköltség és növelhető a fajlagos jövedelem. A termelési paraméterek kombinációinak két véglete között akár 100 forintos önköltségbeli és jövedelembeli különbség kalkulálható. Ez az eltérés a gyakorlatban alapvetően az alkalmazott genotípusban, takarmányozástechnológiában, valamint a vállalkozások/telepek technológiai és szakmai színvonalában megnyilvánuló különbségekre visszavezethető eltérő természetes hatékonysággal magyarázható (Romanov, 1999). Véleményünk szerint a lúdágazatban is érvényes az a megállapítás, amelyet Szöllösi – Szűcs (2014) a vágócsirke hizlalásra vonatkozóan megfogalmazott, mely szerint a gyengébb technológiai színvonal, az olcsóbb takarmány és napos állat, illetve azok gyengébb minősége rontja a termelés természetes hatékonyságát, amely kedvezőtlenebb gazdasági mutatókat eredményez.

Következtetések

A vizsgált telep technológiai színvonalától függően, a pecsenyeliba előállítása során 63 napos nevelési időszak alatt 5,15 kg/db átlagsúly érhető el, az elő- és utónevelés során mintegy 4-4%-os elhullás, átlagosan 2,96 kg/kg fajlagos takarmányfelhasználás és az utónevelésben átlagosan 4,0 db/m² telepítési sűrűség mellett. A 2014-2016 közötti gazdasági környezetben egy kilogramm pecsenyeliba előállítása átlagosan 443 Ft-ba került, melynek közel 90%-át az anyagi jellegű költségek jelentik. Ezen belül meghatározó a napos állat (30%) és a takarmány (56%) költsége. A vállalkozás értékesítési árai mellett a tevékenység jövedelmező volt az adott időszakban, s a költségarányos jövedelmezőség 16 és 30% között alakult. Megállapítható továbbá, hogy amíg a telep esetében a termelési költségek 7%-kal kedvezőbbek voltak az országos átlagnál, addig a vizsgált vállalkozás értékesítési árai több mint 10 forinttal maradtak el attól. Ennek eredményeként közel azonos mértékű költségarányos jövedelmezőség mutatható ki.

A modellkalkuláció eredményeként kijelenthető, hogy adott értékesítési ár mellett a takarmányár 1 forinttal történő növekedése mintegy 3 forinttal növeli az önköltséget és csökkenti a fajlagos jövedelem értékét. Emellett azt is kimutattuk, hogy amennyiben adott átlagsúly mellett a fajlagos takarmányfelhasználás értéke 0,1 kilogrammal javul, úgy az önköltség 7,6 forinttal mérsékelhető. Ennek megfelelően az értékesítéskori átlagsúly növelésével, valamint a fajlagos takarmányfelhasználás javításával nagymértékben javítható a tevékenység által elérhető jövedelem mértéke. Éppen ezért nagy jelentéssel bír a lúdágazat számára is a termelési paraméterek javítása érdekében végzett technológiai fejlesztés és szakmai színvonal emelése.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás az EFOP3.6.3-VEKOP-16-2017-00007 – "Tehetségéből fiatal kutató" – A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban. című projekt keretében valósulhatott meg.

Irodalomjegyzék

1. Avar L. (2014): Liba és kacska – realitás szárnyán. Magyar Mezőgazdaság. Vol. 69. No. 46. pp. 26-27.
2. AVEC (2017): Annual report – 2017. Association of Poultry Processors and Poultry Trade in the EU Countries. Brussels, Belgium. 38. p. http://www.avec-poultry.eu/system/files/archive/new-structure/avec/Annual_Report/2017/AVEC%202017%20-%20BAT.pdf Letöltve: 2017.10.05.
3. Béládi K. – Kertész R. (2012): A főbb mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemhelyzete 2011. Agrárgazdasági Kutató Intézet. Budapest, pp. 138-139.
4. Béládi K. – Kertész R. – Szili V. (2017): A főbb mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemhelyzete 2013-2015. Agrárgazdasági Kutató Intézet. Budapest, 148. p. <http://dx.doi.org/10.7896/ai1704>
5. Bogenfürst F. (2008): A víziszárnyas ágazat helyzete és jövőbeni kilátásai Magyarországon. Állattenyésztés és takarmányozás. Vol. 57. No. 5. pp. 415-423.
6. Csorbai A. (2015): A magyar baromfiipar és az ágazatok helyzete, lehetőségei, versenyképessége, avagy előre vagy hátra? Baromfi Hírmondó – Az Agrofeed Kft. baromfi hírlevele. Vol. 22. No. 3. pp. 5-7.
7. FAO (2017): Food and Agriculture Organization of the United Nations adatbázisa. <http://www.fao.org/faostat/en/#home> Letöltve: 2017.10.05.

9. Fekete G. (2017): Statisztikai jelentések – Vágóhidak élőállat-vágása. Vol. 10. No. 1. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest, 5. p. https://www.aki.gov.hu/publikaciok/publikacio/a:121/vagohidak_eloallat_vagasa Letöltve: 2017.10.15.
10. Kállay B. (2015): Piacvezető vállalkozás Kelet-Magyarországon. Baromfiágazat. Vol. 15. No. 3. pp. 48-52.
11. Kozák J. (2014): Lúdentenyésztők szakmai konferenciája. Baromfiágazat. Vol. 14. No. 4. pp. 70-71.
12. Kozák J. – Szász S. (2016): Mai irányok a víziszárnyas-tenyésztésben. Állattenyésztés és Takarmányozás. Vol. 65. No. 4. pp. 47-73.
13. KSH (2016): Statisztikai tükör – 2016. október 7. Állatállomány, 2016. június 1. Központi Statisztikai Hivatal. 3. p. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/allat/allat1606.pdf> Letöltve: 2017.10.20.
14. KSH (2017/a): Statisztikai tükör – 2017. július 28. Állatállomány, 2017. június 1. Központi Statisztikai Hivatal. 3. p. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/allat/allat1706.pdf> Letöltve: 2017.10.20.
15. KSH (2017/b): Központi Statisztikai Hivatal adatbázisa. http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qsma003.html Letöltve: 2017.10.20.
16. Romanov, M.N. (1999): Goose production efficiency as influenced by genotype, nutrition and production systems. *Worlds Poultry Science Journal*. Vol. 55. No. 3. pp. 281-294. <https://doi.org/10.1079/WPS19990021>
17. Spitzmüller L. – Meleg I. (2014): Golden Goose White pecsenyelúd üzemi teljesítményvizsgálatának eredményei 2014. http://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/45539/Golden_Goose_White_pecsenyelud_uzemi_teljesitmenyvi_zsgalatanak_eredmenyei_2014..pdf/840d5778-e66d-4dfd-80f3-e6ffb94b3ef7 Letöltve: 2017.05.14.
18. Szöllősi L. – Szűcs I. (2014): An economic approach to broiler production. A case study from Hungary. *Annals of the Polish Association of Agricultural and Agribusiness Economists*. Vol. 16. No. 3. pp. 275-281.